

СТАРΟΣЛОВ'ЯНІЗМИ В ПРОЗІ В. ВИННИЧЕНКА (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ «НА ТОЙ БІК»)

Тетяна НЕСТЕРЕНКО (Кіровоград)

Статтю присвячено розглядові старослов'янізмів у прозових творах В. Винниченка. На базі низки фонетичних, словотвірних, лексичних та семантичних ознак визначено старослов'янізми, ужиті письменником у повісті «На той бік» у номінативній функції, та їхнє місце в системі сучасної української літературної мови. Особливу увагу приділено стилістичному потенціалу старослов'янізмів у творі. Стилiстичне навантаження старослов'янізмів у повісті «На той бік» полягає в поглибленні психологічної характеристики персонажів, індивідуалізації їхньої мови, у створенні урочисто-піднесеного чи, навпаки, іронічно-сатиричного звучання. Стилiстичного ефекту їдкої іронії, сарказму В. Винниченко досягає за рахунок взаємодії в тексті урочисто-піднесеної старослов'янської лексики з розмовно-побутовою

Ключові слова: старослов'янська мова, фонетичні, словотвірні, лексичні, семантичні ознаки, стилістичний потенціал.

Старослов'янізми становлять особливу групу запозичень в українській мові. Це слова, що увійшли в українську лексику зі старослов'янської мови разом із запровадженням християнства на Русі 988 року та з поширенням перекладної літератури церковного змісту. Лексика сучасної української літературної мови не рясніє старослов'янізмами, а стилістичні можливості цих одиниць різняться в слов'янських мовах, зокрема, у російській і українській. Причини цього вичерпно пояснює Л. А. Булаховський: «Не слід спускати з уваги при порівнянні української мови з російською і того, що до різниці в лексичі між ними спричинився також відомий великий вплив на російську літературну, а через це й на народну мову книжної старослов'янської (церковнослов'янської), тимчасом як сучасна українська літературна мова, а народна й поготив, майже зовсім лишилась поза таким впливом» [2, с. 152].

Старослов'янізми широко використовували автори XVIII ст., бо їхні твори були написані староукраїнською літературною мовою, яка проте «перспектив подальшого розвитку не мала» [7, с. 144]. На час XIX ст., у добу, коли українська

мова стала інструментом реанімації національної свідомості, старослов'янізми зберігають свої колишні функції, але разом з цим використовуються в мові для надання їй особливого божественного, переконливого звучання та красномовства. Вивченню лексичних старослов'янізмів в українській літературній мові XIX століття в семантичному і стилістичному аспектах присвячено дисертаційне дослідження С. І. Корнієнко [4]. Особливу увагу мовознавців привертають старослов'янізми в поезії Т. Шевченка [6] та І. Франка [3; 5].

Револуційні події початку XX ст. не тільки ламають державний лад і руйнують церкви, а й вихолощують усе те очевидне й праведне, що століттями нагромаджувалося у храмах людських душ. Старослов'янська лексика в цей час стає анахронізмом. Утім, не можна ігнорувати ту частину старослов'янізмів, що стали невід'ємною частиною української лексики, куди вони проникли через посередництво староукраїнської мови й де були органічно засвоєні завдяки невтомній праці українських майстрів слова на ниві розбудови літературної мови. Тим паче вимагають уваги стилістичні функції

старослов'янізмів, які в мові українських письменників виконують суто художнє завдання.

Помітною фігурою в літературному процесі першої половини ХХ ст. є прозаїк і драматург В. Винниченко. Акад. В. М. Русанівський зазначає: «Високий інтелектуалізм, поєднаний з абсолютним мовним реалізмом, – ось головна особливість мовного матеріалу цього автора» [7, с. 227]. В українському мовознавстві є дослідження, спрямовані на вивчення особливостей мови творів В. Винниченка, як-от: кандидатські дисертації Г. П. Лукаш «Ономастикон прозових творів В. Винниченка» (1997) та Л. О. Науменко «Мова ранніх творів Володимира Винниченка» (2003). Окремим аспектам його мовотворчості присвячені статті В. М. Русанівського, Н. П. Плющ, Н. Г. Сидяченко, Л. І. Шевченко, Л. П. Дідківської, О. В. Болдох та ін. Проте старослов'янізми у творах В. Винниченка досі не були предметом спеціального розгляду. Тож у статті ставимо за мету дослідити функціональний потенціал старослов'янізмів у творах В. Винниченка. Дослідження плануємо здійснювати на мовному матеріалі повісті В. Винниченка «На той бік» (1919–1923) [8], у якій простежуємо цілу галерею образів – від представників інтелігенції та вихоплених з різномасного натовпу репрезентантів нової «совєцької» влади, до селян. В уста кожного героя Винниченка вкладає мову не вихолошену й штучну, а ту, якою народ говорить насправді. Окрім того, авторські міркування, репрезентовані вишуканим художнім словом, дають змогу «почути» мову самого автора, відчуті не лише митця, а й людину, яка намагається зрозуміти світ, у якому їй випало жити.

Старослов'янізми в українській мові диференціюються на дві групи: по-перше, стилістично нейтральні слова; по-друге, стилістично забарвлена церковнослов'янська лексика. Відокремлення першої групи спричинене тим, що «деякі старослов'янізми втратили церковнослов'янське забарвлення і стали стилістично нейтральними» [1, с. 247]. Позбавлені виразного стилістичного забарвлення, старослов'янізми в текстах В. Винниченка виконують номінативну функцію, слугуючи назвами осіб: *вчитель, юнак, раб*; частин тіла людини: *тіло, око, лице*; станів: *страх, боязнь, мука*; ознак: *вічний, улюблений, жагучий*; дій: *благословити, єднати, страждати, звелити*.

Використані В. Винниченком старослов'янізми маркує низка ознак, серед яких фонетичні, словотвірні, семантичні. До фонетичних ознак належать:

1) неповноголосі сполуки **-ра-, -ла-, -ре-, -ле-**, яким відповідають східнослов'янські **-оро-, -оло-, -ере-, -еле-**: *ограда, влада, владний, сластість*. Наприклад, *Біля церкви, на якій розбризканим*

малиново-червоним золотом горіла баня, гомоніла невеличка купка людей. Власне, не біля самої церкви, а коло будиночку, що стояв поруч із оградой; Стояли в ряд візники. Вони возили владу й тих, хто мав змогу їздити на візниках, не боячись за це стати „достенки“; І що дивного, що тепер є сластість власне в тому, щоб гепнути чоботом у те, до чого підходив раніше з побожним острахом?. Деякі з цих слів не мають українських відповідників: Чи логіка самих слів, таких простих, ясних і правдивих, чи логіка очей і посмішки, ще простіших, ясніших і правдивіших, зробили своє враження, тільки навіть кирпатий трошки дурнувато роззявив рота й серйозно слухав Наяду; Я хочу, щоб ти сама прийшла до мене! Чуєш? Щоб ти сама благала мене, щоб я тебе підпустив до себе. Чуєш?

2) сполуки **ра-, ла-** на початку слова: *раб, рабство, ласий*. Наприклад, *А як же інакше? Покірно ждати, поки цей кацап звелить своїм рабам приволокти її туди, насміятися, зогидити...?; А рівночасно не без приємної пильності й ласого блиску в очах поглядав на таку чудну, таку прекрасну й таку надзвичайну тут, у цій «камурі» постать.*

3) звукосполука [жд] на місці українського [ж]: *вождь, страждати, нужда: Все любе, все благословенне, що живе, навіть твої страждання, твій сором, ганьба, поневіряння“; Вісім літ простраждав чоловік на каторжних роботах. На ногах отакі шрами од кандалів.*

4) Звукосполука [je], на місці якої в українській мові маємо рефлекс [jo]: *єдиний, єдність, єднати*. Наприклад, *А тепер через одного чоловічка одержали звістку, що мати панни Ольги дуже хвора, помирає й хоче перед смертю бачити єдину доню свою. І забув доктор, що все є неповторне, самоцінне, єдине й благословенне, що живе.*

Старослов'янізми можна виокремити також за словотвірними ознаками, серед яких специфічні суфікси, префікси, елементи складних слів. Серед них іменникові суфіксальні дериватори:

1) суфікси абстрактних іменників **-ість, -знь, -ств(о), -ин(я), -ощ(і)** тощо. Наприклад, у повісті «На той бік» натрапляємо на афікси **-ість**: *І знову крапнула в келех доктора нова, гірка крапля мудрости: ні, очевидно, не життя саме про себе цінне; -ощ(і): Для мудрого ж ідея й образ смерти є тільки тими тінями, які роблять радощі життя рельєфно-опуклими; -ив(о): І, може, комусь не до пиття було б те течиво, що назбирав доктор Верховдуб, але йому воно було необхідне;*

2) суфікси збірних іменників **-ств(о): Жіноцтво**, з усіх сил намагаючись довести свою рівноправність у **рабстві** праці, виявляє до службових обов'язків надідеальну старанність; 3) усяким **начальством**, яке перепиняло шлях його

життя, він балакав з такою певністю у гідність, розум і величність влади, що **начальство** не сміло ламати йому цієї віри й не ставило ніяких перешкод на шляху його;

3) суфікси на позначення назв осіб **-тель, -тай**, зокрема, у повісті маємо одиниці з суфіксом **-тель**: – *Це от я й моя небога, ми – сільські вчителі.*

Старослов'янізми стали джерелом називання багатьох абстрактних понять, що виникли вже на ґрунті української мови, як-от: *тягар, потяг, увага, захоплення, якість, відчувати, перемога, заявляти, розпуста, спокуса, тощо.* Використовуючи мову як засіб інтелектуальної праці, В. Винниченко продовжує традицію своїх попередників (І. Франка, М. Коцюбинського, Лесі Українки, І. Тобілевича та ін.) і вводить у текст значну кількість іменників з абстрактним значенням, створених за старослов'янськими словотвірними моделями. У повісті «На той бік» натрапляємо на одиниці, які позначають абстрактну лексику почуттєвої сфери: *благання, мука, сум, страх, гнів, радість, прокляття, радощі.* Серед цих іменників відокремлюються похідні утворення з іменниковими суфіксами із абстрактним значенням: **-ість, -нн(я), -т(я), -ощ(і), -енн(я), -анн(я)**: *гордість, каяття, бажання, ревності.* Наприклад, *А що таке божевілля? І чим воно гірше за тиху розсудливість?; Солдати наближались надзвичайно помалу, неначе дражнячись із нетерпіння доктора; Порожній, забутий, мовчазний стояв малесенький ринок, на якому колись було стільки запального гвалту, пристрастей, хитроців, маленьких драм і веселоців.* Маємо також іменники, утворені за допомогою нульової суфіксації: *Доктор, чуючи свій голос здалеку, потупився і сказав: – Для чого ж іще глум і пониження?; Вигадайте вам такі муки, щоб в одну годину ви могли відчутти все те, що давали нам віками!; Раптом панна Ольга швидко відступила з кутка й з огидою, страхом скрикнула: – Ох, що там?*

Висока частотність слів з абстрактним значенням, одним із джерел поповнення яких є старослов'янська мова, продиктована не суто прагненням письменника розбудувати лексику української літературної мови – нагромадження абстрактних іменників стає показником глибокого психологізму, притаманного повісті «На той бік». *«Одначе – дивна річ! – і з чимось уже новим, незрозумілим, явно-ненормальним, але любим. П'яність якась? Одчайдушність засудженого на смерть? Щось подібне бувало колись у дитинстві, коли, вимокши весь під страшенною зливою, ходиш собі потім із закладеними в мокрі кишені руками й брѳохаєш по калюжах, нічого вже більше не боєчись. І легкість, і голість, і безпечність, і незалежність,»* – так описує В. Винниченко

новий стан доктора Верходуба, життєва філософія якого розбита вщент життєвими реаліями, а відчуття незалежності пов'язане з почуттям втрати страху й жалю.

Прикметники старослов'янського походження характеризуються наявністю суфіксів **-аш(-яц-), -уш(-юш-), -м-**. Генетично вони пов'язані з пасивними дієприкметниками теперішнього часу, які українська мова в процесі свого розвитку втратила, та з активними дієприкметниками теперішнього часу, що в сучасній українській літературній мові вживаються дуже обмежено. У повісті «На той бік» неодноразово натрапляємо на прикметники із суфіксом **-м(ий)**: *знайомий, незримий.* Наприклад: *Іноді ради випадкової знайомої чоловік може наразити себе на більшій небезпеки, ніж ради найближчої; Він цілком спокійно, як своїм добрим знайомим, розповідав про це; Степові соловейки висіли на незримих ниточках, із срібним дзеленьчанням тріпотіли крильцями й, одірвавшись, з одчаю й розпуки затуливши лапками лице, падали на землю. Досить частотними є одиниці типу *роботящий, кричущий, невидющий, всевидячий.* Наприклад, *А Татарка сердито щулила вуха й кусала Гніду, поважно, роботящу подругу; Панна Ольга стояла непорушно, невидющими, крижаними очима дивлячись кудись у просторін; Доктор обережно взяв другу, покірну й холодну руку, почувачи від дотику до неї таке давнє кричущє цастя, що сам унутрішньо, як у сні, тьмяно й блаженно здивувався.**

Поряд зі словосполученнями, у яких дієприкметники теперішнього часу та похідні від них прикметники мають переважно атрибутивне значення, письменник припускається дієприкметникових зворотів попри тенденцію уникати їх як непотрібний спадок старослов'янщини, що через посередництво староукраїнської літературної мови проник в українську, але так і не став суголосний її природі. За влучним висловом В. М. Русанівського, «В. Винниченко ставився до активних дієприкметників теперішнього часу аж занадто толерантно» [7, с. 283]. Аналізована повість рясніє конструкціями з активними дієприкметниками, наприклад, *Розігнали в темних, затишних парках тіні зідхаючих предків; сполохали тужний шепіт вивітрених статуй над могилами батьків; З-під рушника благаюче дивились чудні, сині, теплі-теплі очі, а нижня соковита, повна губка посміхалася з такою невинною, певною, обіцяючою й хвилюючою жіночістю, що поет похмурився, сердито пригладив волосся й нахилився до книжки.*

Маркерами старослов'янізмів виступають також префікси **пре-, пред-воз-, со-**, зокрема в повісті натрапляємо на одиниці з префіксом **пре-**, що означають велику міру ознаки: *На стінах*

запорошеними чотирикутниками ясніли сліди портретів царів, генералів, **предводителів** дворянства, – колишніх владарів усякого земного блиску; І дивна легкість обгорталась солодким, ніколи незаним, прозорим, як осінні соняшні вечори, сумом і жалем. Жалем до всього «без різниці партій, клясів, анексій і контрибуцій», як давно-давно колись мило і **пресерйозно** вигукувала одна гарненька дамочка.

Варто звернути увагу на компоненти складних слів **благо-, бого-, добро-, мило-, все-**, що вказують на їхнє старослов'янське походження: *Якось воно занадто все просто діялось. Просто, спокійно, добродушно; Але й Бромберг, і цуцеля з закислими очима – одні на світі, неповторні, цікаві, потрібні, необхідні, милі, – хай живуть благословенні!; Сонце теж розправило брови й добродушно, задоволене посміхнулось у жовто-сиву бороду; Візок трусив немилосерно й хилитався збоку набік, як човен на хвилях; Доктор міцніше притиснув теплу, довірливу, сильну, **всесильну** ручку й навіть про себе посміхнувся: цікаво, як то «сам» затанцює на задніх лапках.*

Старослов'янська мова увібрала в себе складну семантику і символіку, пов'язану з християнською релігією, а старослов'янські розширили лексикон українців за рахунок слів, що належать до групи церковно-релігійної лексики. Серед цих одиниць: *милостивий, чудеса, церква, каються, Бог, владика, благи* тощо та похідні від них. Використовуючи лексичне багатство української мови, В. Винниченко вводить у повість «На той бік» лексичні старослов'янські, специфічні творення старослов'янської мови, що виникли через потребу перекладу відповідних текстів з грецької мови, як-от: *мудрість, чистота, істина, животворний* тощо. Розширивши свої можливості на українському мовному ґрунті, ці лексеми стали невід'ємною частиною нашого лексичного фонду. Наприклад, *Колись-колись давно, місяців два-три тому, доктор Верховдуб обережно й дбайливо ніс через життя келех своєї мудрости, зібраної по краплі з гірких і солодких квітів буття; Але і гупання, і сластність, і троціння, – все це ніколи більше не повториться, все це летить у вічність, і все має тужну солодкість минулого, і все є життя.*

Насичена повість В. Винниченка також лексичними старослов'янськими, які виникли в період спільного розвитку слов'янських мов, але в старослов'янській набули специфічного церковно-релігійного значення: *віра, кін, Бог, Господь, гріх, церква, ікона, лямпадка, владика, милостивий, чудесний, каються, благословити* тощо. Наприклад, *За млином лопотів, хлопотів і злісно сичав дощ, а в душі, а в крові доктора з червоною хусткою в руці гасав владика всіх Наяд – Життя; Наяду закутано у плед, і гайда знову за –*

божевільною, страшною, чудесною мрією; По кутках також лисіли плями від ікон і лямпадок, від портретів владарів небесного блиску; Ви не маєте права так поводитися з нами! Ви будете каються; Будьте такі милостиві, жсальтеся!

Вартим особливої уваги є вживання старослов'янських зі стилістичною метою. Біблійні сюжети, образи, окремі вирази й слова В. Винниченко застосовує у своїй мистецькій лабораторії психоаналізу. Головний герой повісті, доктор Верховдуб, на початку твору змальований як «наш філософ» та спокусник повітових красунь, що несе келих своєї мудрості і ставиться до життя, як до гри, що «сама в собі вже має виграти чи програти, залежно від ступеня вияву своєї сили волі». Квінтесенція філософії доктора сконцентрована у висловленні, що імітує церковну проповідь з лексичними елементами та стильовою своєрідністю, притаманною цьому жанру: *«Живи не так, щоб досягти атараксії, нірвани, царства небесного, чи земного. Живи не так, щоб закон твого життя міг бути законом для всіх. А так живи все своє життя, наче ти через годину маєш померти. Май на годину від себе смерть і ти побачиш, як на цьому віддаленні кожний мент життя стане тобі самоцінним, неповторним, прекрасним. Все любе, все благословенне, що живе, навіть твої страждання, твій сором, ганьба, повірвання». Пошук утраченої сили для доктора пов'язаний зі втечею від самотності, тому образ його супутниці, міфічної істоти Наяди, стає тією рятівною ниткою, за котру вхопився доктор у своєму прагненні до втечі. Показово, що автор, намагаючись глибше зрозуміти Людину, світ її пристрастей, суперечливий сенс буття, звертається до євангельського сюжету: «Коли Бог розбив Люципера з його армією й вони попадали в море, частина повстанців-ангелів, щоб схватися від гніву Бога, поперевертались у людей, але не встигли виплисти з моря і так там навіки й зостались. Це – Наяди. Але вони часом пробиваються на землю і приймають образ жінки. І такі жінки стають божествами для чоловіків. За них убивають себе, їм моляться, приносять жертви, криваві, безкровні, всякі. Сила жіночості в них така надлюдська, що за один дотик до них мужчина готовий прийняти всі муки, які може вигадати людина й диявол. Через них стають і героями, і злочинцями, одні й ті самі люди». До старослов'янської лексики вдається В. Винниченко й тоді, коли «зриває маски» зі змаргіналізованих містом доктора Верховдуба й панни Ольги Чорнявської. Виявляється, вони обидва вихідці з села: *«Очевидно... ми з вами так загубили образ Божий, що самі себе не впізнаємо».**

Більшість старослов'янських використовуються як стилістичний засіб – «для надання мовленню урочистого, піднесеного забарвлення» [6, с. 77].

Найчастіше такий ефект спостерігаємо в повісті «На той бік» у моменти захоплення героя фізичною красою обоюдною ним жінки: *Задумливо й зворушливо похитувався чистий, строгий профіль під великою синьою хусткою, і в очах, замість учорашнього хворого, металічного блиску, залягла **вмиротворена, поважна** скупченість, у якій було щось дитяче; І від того, що потулились, докторові захотілося припасти до тих маленьких черевичків, що виглядали з-під пледу, і з **побожною, жагучою** вдячністю обтерти з них порох **устами**;* або в моменти щирого захоплення красою природи, яка виступає ще однією дійовою особою твору: ***Божественно, іменно: божественно гарно!***

Занурюючи читача в контекст революційної доби з притаманним їй хаосом, стрімкою зміною ролей, автор протиставляє стилістично піднесені лексеми старослов'янського походження одиницям, що набувають додаткової негативної конотації, і цим створює контрастність характеристики явищ тогочасної дійсності та персонажів повісті: *І Епікур із своєю атараксією, і Шопенгауер із своєю нірваною, і Кант із своїм імперативом, і всі оті **мудрі, величні, богоподібні**, – якими вони здавалися тепер **малесенькими, смішними, жалюгідними й образливо-фальшивими** отут серед громового ригання гармат, змерзлого цокотіння зубами кулеметів, серед гуну чобіт, серед приставлених до грудей забризканих кров'ю револьверів, серед жахних очей, серед штукатурки, що валиться тобі на голову з проваленої стелі, серед штукатурки всього твого розваленого життя, що валиться на твою душу; **Найлютіший пролетарій**, коли зустрінеється з такою **Наядою** в образі буржуйки, **закине свою лють і стане смиренною овечкою**.*

Стилістичного ефекту ідкої іронії, сарказму В. Винниченко досягає за рахунок взаємодії в тексті урочисто-піднесеної старослов'янської лексики з розмовно-побутовою: *Ми ж раз-у-раз любимо **гепнути** своїх **повержених богів** чоботом. І що більша була **побожність**, що **недосяжнішими** здавались усі **божественності**, то дужча, розперезаніша, лютіша мусить бути **сластність** гупання чоботом. Іронічного та сатиричного звучання надає повісті «На той бік» уведення старослов'янств у стихію живого мовлення: *Ви сумніваєтесь, чи **прийдете?** Прийдете, **предостойна** пані, **прийдете**. Будьте **спокійненські**; І все ж таки: скільки великого змісту може бути в одній голодній, зачучвереній**

*собаці для того, хто пам'ятає, що через годину може не стати ні цих собак, ні неба, ні **заповідів**, ні **ненависти**, ні **майбутнього!***

Отже, значна частина старослов'янств у повісті В. Винниченка «На той бік» виконує нейтральну номінативну функцію. Вагому роль у творах письменника відіграла абстрактна лексика, створена за старослов'янськими моделями. Стилістичне навантаження старослов'янств у повісті «На той бік» полягає в поглибленні психологічної характеристики персонажів, індивідуалізації їхньої мови, у створенні урочисто-піднесеного чи, навпаки, іронічно-сатиричного звучання.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бондар О. І. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоетія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: [навч. посіб.] / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 368 с.
2. Булаховський Л. А. Вибрані праці в п'яти томах: наукове издание. Т.2. Українська мова / Л. А. Булаховський; Ред.: І. К. Білодід. – К.: Наукова думка, 1977. – 631 с.
3. Корнієнко С. І. Функції старослов'янств у біблійних творах І.Я. Франка (на матеріалі поем «Мойсей» та «Іван Вишенський») / С. І. Корнієнко // Актуальні проблеми слов'янської філології: міжвуз. зб. наук. ст. Лінгвістика і літературознавство. – К.: Знання України, 2006. – Вип. XI. – С.123–130.
4. Корнієнко С. І. Лексичні старослов'янства в українській літературній мові XIX століття (семантичний і стилістичний аспекти): авторськ. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Світлана Іванівна Корнієнко, Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2008. – 19 с.
5. Корнієнко С. І. Старослов'янства в поемі І. Франка «Смерть Каїна» (семантичний і стилістичний аспекти) / С. І. Корнієнко // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. – № 1. – 2010. – С. 210–215.
6. Мацько Л. І. «Злоначинаючих спина...»: старослов'янства в поезії Т. Шевченка / Л. І. Мацько // Культура слова: зб. статей. – К., 1989. – Вип.37. – С. 25–30.
7. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: підручник / О. Д. Пономарів. – К.: Либідь, 1993. – 248 с.
8. Русанівський В. М. Історія української літературної мови: підручник / В. М. Русанівський. – К.: АртЕк, 2001. – 992 с.
9. Винниченко В. К. На той бік: повість [Електронний ресурс]: [Текст звірено з виданням: Володимир Винниченко. На той бік. Повість. Нью-Йорк, УВАН. Комісія для вивчення й охорони спадщини В. Винниченка, 1972. (Редакція й вступна стаття Григорія Костопа. Мистецьке оформлення Я. Гніздовського)] / Володимир Винниченко // Електронна бібліотека української літератури. – Режим доступу: <http://sites.utoronto.ca/elul/Vynnychenko/Vynnychenko-Na-toi-bik.pdf>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тетяна Нестеренко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови КДПУ ім. В. Винниченка. *Наукові інтереси:* словотвір, морфологія, проблеми категорійної граматики української мови.